
Forsker på sosiale ulikheter i kreftbehandling

AKTUELT I FORENINGEN

LISBET T. KONGSVIK

lisbet.kongsvik@legeforeningen.no

Helsepolitisk avdeling

Sosial ulikhet i kreft er tema for et nytt forskningsprosjekt ved Legeforskningsinstituttet. En forskerlinjestudent har undersøkt forholdene i Oslo. Nå skal den samme forskningen gjøres nasjonalt.

BESØKTE STORTINGET: Seniorforsker ved Legeforskningsinstituttet, Berit Bringedal (f.v.), og forskerlinjestudentene Afaf Al-Rammahy og Kenz Al-Shather, var i mars på Stortinget og presenterte det pågående forskningsprosjektet om sosial ulikhet i helse. Foto: Legeforeningen

Seniorforsker Berit Bringedal leder forskningen, og er veileder for medisinstudentene Afaf Al-Rammahy og Kenz Al-Shather.

Formålet med studien er å undersøke sosiale ulikheter i kreft mellom Oslos bydeler, med hensyn på kreftinsidens, stadium på diagnosetidspunkt, overlevelse i de ulike bydelene og etter utdanningsnivå.

Hovedfunnene i studien er at Oslo vest har høyere insidens av melanom, bryst- og prostatakreft, mens Oslo øst har høyere insidens av lungekreft ⁽¹⁾. På østkanten var flere diagnostisert på et avansert stadium for alle undersøkte krefttyper, bortsett fra brystkreft, og på vestkanten var det høyere overlevelse for alle krefttyper, bortsett fra lungekreft.

Forskerlinjen på medisinstudiet

Afaf Al-Rammahy har forsket ett år på fulltid som forskerlinjestudent og har allerede publisert sin første vitenskapelige artikkel (2). Forskerlinjestudentene får tilbud om ett år med forskning som er fullfinansiert av Forskningsrådet. De er da ute av selve medisinstudiet, og når forskeråret er fullført kommer de inn i kullet etter. Så følger to år med deltidsforskning ved siden av fulle studier. Noen fortsetter med forskning frem til doktorgrad, mens andre finner ut at det ikke er noe for dem. Studentene kan velge et prosjekt fra et bredt område innen medisinsk forskning, for så å kunne fordype seg i et fagfelt som legger grunnlaget for en doktorgrad i medisin.

Med interesse for både samfunnsmedisin og forskning, tok det ikke lang tid før Afaf Al-Rammahy bestemte seg for å kontakte Legeforskningsinstituttet og gå i gang med studien om sosial ulikhet i helse som sitt forskningsprosjekt. Kenz Al-Shather har søkt om opptak og venter spent på beslutningen fra opptakskomiteen. Både Afaf og Kenz ønsker å fullføre løpet frem mot doktorgrad, og Bringedal er glad for å ha dem med på laget.

Drar nytte av egen bakgrunn

– Begge har røtter fra Irak og har samme bakgrunn språklig og kulturelt. Det vil vi ha stor nytte av i dette prosjektet, påpeker Bringedal.

Begge studentene jobber ved siden av studiene, Afaf deltid som pleiemedhjelper på skadelegevakten, og Kenz som pleieassistent på sykehus.

Gjennom disse jobbene har de møtt mange pasienter med ulik sosial bakgrunn. De har personlig opplevd hvordan helsetjenesten har kraft til å motvirke eller forsterke ulikheter, og betydningen av å se hele pasienten. Hva er for eksempel poenget med å behandle et fotsår hvis pasienten har hull i skoen? Studentene har også sett hvor vanskelig det kan være for pasienter med begrensede norskkunnskaper å få frem hva som plager dem når de kommuniserer med helsepersonell. Dette er et generelt problem for dem som mangler den nødvendige helsekompetansen til å navigere i dagens helsevesen.

– Det var nok disse oppdagelsene som vekket interessen for sosial ulikhet i helse, sier de begge.

Bredder ut studien nasjonalt

– Oslo-studien er den første delen av undersøkelsen. Vi håper å få finansiering slik at Kenz kan gjøre det samme nasjonalt. Så da replikerer vi studien, gjør den nasjonal og ser på forskjeller innen og mellom helseforetakene, sier Bringedal, og tilføyer:

– Vi er veldig spente på hvordan pakkeforløpet har slått inn i de forskjellige helseregionene, og om det er slik at disse reduserer forskjellene. Dette er et av flere spørsmål vi vil kunne få svar på gjennom den nasjonale studien.

De første resultatene fra den nasjonale undersøkelsen vil bli presentert på World Cancer Congress i Genève i september.

– Studiene i Oslo og den nasjonale studien er deskriptive studier av hvordan det ser ut. Behandlingsdelen av studien, hva som ligger bak tallene, og hvor stor betydning forskjell i behandling utgjør, vet vi lite om. Det vil bli interessant å få svar på dette, sier Bringedal.

– Det har vært forsket mye på sosial ulikhet i helse og sosial ulikhet generelt. Det som er spesielt med vårt prosjekt er at vi prøver å finne ut av helsetjenestens rolle i det. Er det virkelig slik at helsetjenesten kan forsterke eller redusere disse ulikhetene? Hver gang temaet blir tatt opp, er det spørsmål om hva vi som helsepersonell kan gjøre. Jeg synes det er veldig gøy at vi nå ser på dette, påpeker Afaf.

– I tillegg til at det er interessant for Legeforeningen og legenes rolle i denne konteksten. Det er grunnen til at Legeforskningsinstituttet engasjerer seg i dette prosjektet, legger Bringedal til. Studien er et samarbeid mellom Legeforskningsinstituttet, Kreftregisteret og Avdeling for atferdsmedisin ved Universitetet i Oslo.

Behandlingsdelen av studien

– Det er mange subtile mekanismer i møte mellom mennesker som vi ikke selv er bevisste på. Vi mennesker tror at vi ikke tar irrasjonelle hensyn, men det finnes studier som viser at det slår inn selv om vi ikke ønsker det, sier Bringedal, og tilføyer:

– Dette skal vi se på både kvalitativt og kvantitativt. I intervjustudier med pasienter og helsepersonell, søker vi å identifisere hvor skoen trykker i behandling av kreftpasienter med arabisk språkbakgrunn. I den kvantitative studien bruker vi registerdata. Tanken er å slå sammen tall fra Kreftregisteret som har registrert alt av behandling, og hente bakgrunnsopplysninger fra Statistisk sentralbyrå hvor vi ser både på utdanning, inntekt og familiesituasjon, landbakgrunn og alle faktorer som vi tenker har en betydning. Slik kan vi se på hvilken behandling de ulike gruppene får. Så kan vi gjøre regresjonsanalyser og se på hva som slår ut mest. Kombinasjonen av kvantitative og kvalitative studier vil gi oss dypere innsikt i de sosiale ulikhetene.

Stortingsbesøk

I mars besøkte Berit Bringedal og de to studentene Afaf Al-Rammahy og Kenz Al-Shather

Stortinget og holdt innlegg om det pågående forskningsprosjektet.

Det var stor interesse for forskningsprosjektet, blant annet fra leder av Stortingets helse- og omsorgskomite, Tone Trøen (H).

– Det var spesielt morsomt at Trøen ga uttrykk for at hun var imponert over de unge forskerspirene og var glad for å få nye unge krefter inn i forskermiljøet, avslutter Bringedal.

REFERENCES

1. Al-Rammahy A. Kreft og sosial ulikhet i Oslo. Tidsskr Nor Legeforen 2024; 144. doi: 10.4045/tidsskr.24.0077. [CrossRef]
2. Al-Rammahy A, Fadum EA, Nilssen Y et al. Educational disparities in cancer incidence, stage, and survival in Oslo. Res Health Serv Reg 2024; 3: 1. [CrossRef]

Publisert: 13. mai 2024. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.24.06.16

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 13. februar 2026.